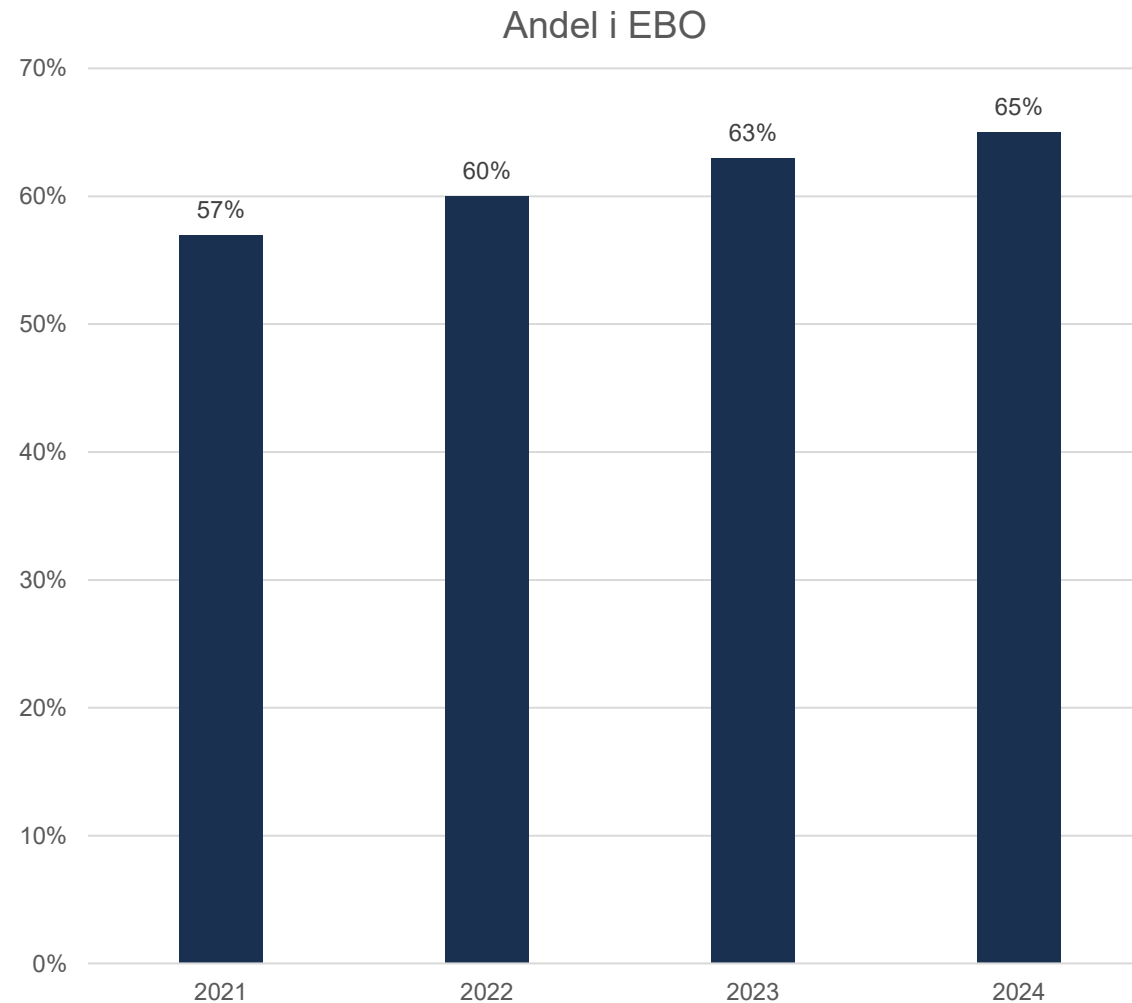


Mottagandelagen. En ny lag för ordnat asylmottagande och effektivt återvändande (SOU 2024:68)

Presentation av slutbetänkande av Utredningen om ett ordnat initialt mottagande av asylsökande (Ju 2021:12)

Migrationsminister, Johan Forssell
Särskild utredare, Ingela Fridström

Asylsökande bor i stor utsträckning i eget boende



Negativa konsekvenser av eget boende för asylsökande

- Har bidragit till utbredda problem med trångboddhet och segregation.
- Asylsökande är ofta hänvisade till tillfälliga boendelösningar. Det finns risk för utnyttjande på bostadsmarknaden, vilket särskilt drabbar barnen i asylsökande familjer.
- Migrationsverket har begränsad kännedom om var asylsökande i eget boende befinner sig, vilket bl.a. kan leda till att de inte nås av viktig information och insatser.
- Riskerar att innebära att fler avviker i samband med avslagsbeslut och att försvåra arbetet med återvändande.

Situationen i mottagningssystemet

- 12 600 personer inskrivna i Migrationsverkets mottagningssystem.
- Beviljandegraden för asylansökningar är 25%.
- Tusentals öppna återvändandeärenden.
- Stort antal personer i skuggsamhället.

Ett reformerat system för asylmottagandet

- Asylsökande ska som huvudregel bo på mottagningscenter under tiden deras ansökan prövas och de som har fått ett verkställbart utvisningsbeslut ska bo på återvändandecenter tills de lämnar landet.
- Genom att de asylsökande bor på Migrationsverkets boenden kan det säkerställas att de lever under ordnade boendeförhållanden och inte i utanförskap eller i ekonomisk och social utsatthet.
- De asylsökande får lättare del av information, stöd och insatser.
- Målet är att mottagandet ska vara ordnat och möjliggöra en effektivare asylprocess och återvändandearbete.

Reformarbetet pågår

- I mars gav regeringen Migrationsverket i uppdrag att förbereda för det reformerade mottagningssystemet genom att bland annat anpassa sitt boendebestånd.
- Viktiga steg framåt genom lagrådsremiss den 3 oktober: asylsökande ska som utgångspunkt endast ha rätt till ekonomiskt bistånd om de bor på ett asylboende.
- Tilläggsdirektiv till utredningen om ytterligare verktyg för att asylsökande som huvudregel ska bo på asylboenden och för att veta var de befinner sig: bland annat anmälningsplikt och geografisk områdesbegränsning.

Sammanfattning av förslagen i slutbetänkandet



Utredningens uppdrag inför slutbetänkandet

1. Översyn av lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl., LMA, och gränsdragning mot andra regelverk (dir. 2021:71)
2. Åtgärder för ett ordnat mottagande och effektivt återvändande (dir. 2023:93)
3. Anpassning av asylsökandes mottagningsvillkor till miniminivåer enligt EU-rätten (dir. 2023:93)



1. Översyn av LMA och gränsdragning mot andra regelverk

- Mottagandelagen – en ny lag för ordnat asylmottagande och effektivt återvändande
- Tillämpningsområdet klargörs och ändras i viss mån jämfört med LMA – fler omfattas och under längre tid
- Förmåner utformas på ett annat sätt



1. Översyn av LMA och gränsdragning mot andra regelverk (forts)

- I extraordinära situationer ska Migrationsverket få anvisa en kommun som ska ordna boende för asylsökande
- Sociala insatser ex. hemtjänst, särskilda boendeformer och skyddat boende ska prövas av kommunerna enligt socialtjänstlagen
- Gränsdragning mot andra regelverk
- En förbättrad informationsöverföring
- Möjlighet att ompröva och återkräva felaktigt utbetalt bistånd

2. Åtgärder för ett ordnat mottagande

Nya skyldigheter för asylsökande

- Närvaro på asylboendena ska kontrolleras
- Vistelsen ska begränsas till ett län
- I vissa situationer individuella beslut om anmälningsskyldighet
- Dagersättning ska sättas ner om den asylsökande vistas utanför länet eller inte följer en individuell anmälningsskyldighet
- Undantag i särskilda situationer



2. Åtgärder för ett effektivt återvändande

Nya skyldigheter för personer med avlägsnandebeslut

- Bo på det asylboende där de tilldelats plats
- Anmäla sig på asylboendet
- Vistelsen ska begränsas till ett län
- Konsekvenser om skyldigheterna inte uppfylls



3. Anpassning av asylsökandes mottagningsvillkor till miniminivåer enligt EU-rätten

- Utformningen av de ekonomiska bidragen
- En indexerad dag ersättning
- En tidsgräns om sex månader införs för asylsökandes tillträde till arbetsmarknaden (undantag från kravet på arbetstillstånd, AT-UND)



3. Anpassning av asylsökandes mottagningsvillkor till miniminivåer enligt EU-rätten (forts)

Asylsökandes skyldighet att bekosta mottagandet

- Inte möjligt att kräva att asylsökande bidrar till kostnader för boende, mat och dagersättning i högre utsträckning än i dag
- Avrådan från att asylsökande som har egna medel ska betala de vårdavgifter som betalas av bosatta

Konsekvenser

- Bidrar till en effektiv och rättssäker asylprocess
- I princip alla asylsökande förväntas bo på asylboende
- Ökade boendekostnader
- Ökade kostnader för ekonomiskt bistånd
- Påverkan på kommuner och regioner där asylboenden lokaliseras
- Fördelar för enskilda och samhället i stort

Ikraftträdande

Den 1 oktober 2026



Mottagandelagen. En ny lag för ordnat asylmottagande och effektivt återvändande (SOU 2024:68)

Presentation av slutbetänkande av Utredningen om ett ordnat initialt mottagande av asylsökande (Ju 2021:12)

Migrationsminister, Johan Forssell
Särskild utredare, Ingela Fridström